

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اصل و مبانی طراحی صحنه

رشته نمایش

گروه تحصیلی هنر

زمینه خدمات

شاخه آموزش فنی و حرفه‌ای

شماره درس ۳۸۵۷

۱۳۹۵	الف. ع/۸۷۲ ایران، ۱۳۹۵	٪ ۲۵	علیاری، فریدون
	اصول و مبانی طراحی صحنه/ مؤلف : فریدون علیاری. - تهران : شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی		
۱۲۰	متن درسی رشته نمایش گروه تحصیلی هنر، زمینه خدمات.		ص. : مصور. - (شاخه آموزش فنی و حرفه‌ای؛ شماره درس ۳۸۵۷)
	برنامه‌ریزی و نظارت، بررسی و تصویب محتوا : کمیسیون برنامه‌ریزی و تالیف کتاب‌های درسی رشته نمایش دفتر تالیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کارداش وزارت آموزش و پرورش.		
	۱. تماشاخانه‌ها - صحنه‌آرایی و دکور. الف. ایران. وزارت آموزش و پرورش. دفتر تالیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کارداش. ب. عنوان. ج. فروست.		

همکاران محترم و دانش آموزان عزیز :
پیشنهادات و نظرات خود را درباره محتوای این کتاب به نشانی
تهران- صندوق پستی شماره ۴۸۷۴/۱۵ دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و
حرفه‌ای و کاردانش، ارسال فرمایند.
پیام نگار (ایمیل)
tvoccd@roshd.ir
وبگاه (وبسایت)
www.tvoccd.medu.ir

این کتاب با همکاری و مشارکت کمیسیون دفتر آموزش و توسعه فعالیت‌های هنری وزارت فرهنگ و
ارشد اسلامی متiskل از عیسی کشاورز، میترا استاد قاسم و محسن سراجی تهیه شده است.

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش
نام کتاب : اصول و مبانی طراحی صحنه - ۴۹۵/۳
مؤلف : فریدون علیاری

اعضای کمیسیون تخصصی : قطب الدین صادقی، داریوش مذبیان، ایرج حسنی راد، احمد نوری، مهدی چوبینه و شادی جلیلیان
آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع : اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)
تلفن : ۰۹۲۶۶-۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار : ۰۹۲۶۶-۸۸۸۳۱۱۶۱، کدپستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وبسایت : www.chap.sch.ir

مدیر امور فنی و چاپ : لیدا نیکروش

طراح جلد : فریدون علیاری

صفحه‌آرا : خدیجه محمدی

حروفچین : فاطمه باقری مهر

مصحح : حسین چراغی، علیرضا ملکان

امور آماده‌سازی خبر : زینت بهشتی شیرازی

اور فنی رایانه‌ای : حمید ثابت‌کلاچاهی، راحله زادفتح‌اله

ناشر : شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران : تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروپخش)
تلفن : ۰۹۲۶۶-۴۴۹۸۵۱۶، دورنگار : ۰۹۲۶۶-۴۴۹۸۵۱۶، صندوق پستی : ۳۷۵۱۵-۱۳۹

چاپخانه : شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»

سال انتشار و نوبت چاپ : چاپ چهارم ۱۳۹۵

حق چاپ محفوظ است.

هُنْرِ عَبَارَتْتَ ازْ مِيدَنِ رُوحِ بَعْثَتْ دَانَانَا

لامِ حَنِيفِي

فهرست مطالب

۱ مقدمه
۲ فصل اول : طراحی صحنه و مراحل آن
۲ - تعاریف و کاربردها
۳ - مراحل طراحی صحنه
۱۰ فصل دوم : تاریخچه مختصر طراحی صحنه
۱۴ - وسائل فنی و ماشین آلات صحنه و صحنه آرایی در یونان باستان.
۱۵ - معماری تئاتر، صحنه آرایی، وسائل فنی و ماشین آلات صحنه در روم باستان.
۱۹ - تئاتر قرون وسطی (معماری تئاتر - وسائل فنی و ماشین آلات - صحنه آرایی)
۲۶ - معماری تئاتر در دوره رنسانس
۲۷ - صحنه آرایی (طراحی صحنه) در دوران رنسانس
۳۱ فصل سوم : انواع صحنه های نمایش و چگونگی طراحی برای هر یک از آنها و انواع طراحی صحنه
۳۲ - صحنه میدانی (گرد)
۳۳ - صحنه هلالی (سه سویه)
۳۳ - صحنه قاب عکسی
۳۶ - صحنه آزاد
۳۷ - صحنه متحرک
۳۷ - صحنه وقت
۳۷ - صحنه خیابانی
۳۷ - انواع طراحی صحنه
۳۸ - طراحی صحنه جعبه ای
۴۰ - طراحی صحنه ساده و سبک
۴۵ - طراحی صحنه با اسکلت ثابت
۴۷ - طراحی صحنه با استفاده از سکو
۴۹ - طراحی صحنه متحرک
۵۱ - طراحی صحنه به وسیله نور و پروژکسیون
۵۶ فصل چهارم : ارکان طراحی صحنه
۵۷ - آشنایی با انواع خط و نقش هر یک در طراحی صحنه
۵۸ - آشنایی با معانی بُعد، حرکت، نور، بافت و نقش هر یک در طراحی صحنه
۶۴ - رنگ و نقش آن در طراحی صحنه
۷۳ فصل پنجم : نقاط مختلف صحنه، خطوط دید، خط محور - خط جلوی صحنه و ابعاد استاندارد صحنه تئاتر قاب عکسی
۸۲ فصل ششم : روند شکل گیری طراحی صحنه از طرح تا اجرا، نشانه های نقشه کشی در رسم نقشه های طراحی صحنه و چگونگی رسم نقشه های مورد نیاز ساخت دکورهای نمایش
۹۲ فصل هفتم : اصول ترکیب بندي (کمپوزیسیون) طراحی صحنه
۱۰۴ فصل هشتم : چگونگی ساخت ماقن و قطعات دکور
۱۱۹ منابع و مأخذ

مقدمه

هنر تئاتر حاصل کار گروهی تعدادی از هنرمندان است که برای روی صحنه بردن نمایش مشارکت دارند. نمایشنامه‌نویس، کارگردان، طراح صحنه، طراح لباس، طراح نور، طراح گریم از مهم‌ترین کسانی هستند که وظایف اصلی را برای به اجرا در آوردن نمایش ایفا می‌کنند. این بدان معنی نیست که بازیگران، مدیران و مسئولین صحنه، نور، صدا و سازندگان دکور و دوزندگان لباس، گریمورها و ... نقش کم اثری دارند. بلکه باید گفت این گروه، طرح‌ها، برنامه‌ها و سیاست‌های کاری گروه نخست را به اجرا در می‌آورند. همانگی و ارتباط تنگاتنگ بین دو گروه است که حاصل کار ارزشمندی به بار می‌آورد.

در میان این گروه طراح صحنه وظیفه مهمی در طراحی و برنامه‌ریزی بر عهده دارد. طراح صحنه فضاهای نامرئی و پنهان موردنظر نویسنده و کارگردان را به تصویر می‌کشد و عینیت می‌بخشد. طراحی صحنه از ابتدای شکل‌گیری نمایش در یونان باستان تا به امروز یکی از ارکان اصلی و عمده نمایش بوده و هست.

کتاب اصول و مبانی طراحی صحنه که برای هنرجویان رشته نمایش (شاخصه فنی و حرفه‌ای) تهیه و تألیف شده است. هنرجویان این رشته را با اصول اولیه طراحی صحنه آشنا می‌سازد. مطالب کتاب در هفت فصل ارائه شده است و هنرجویان را با تعاریف طراحی صحنه، تاریخچه مختصر طراحی صحنه، مراحل کار طراحی صحنه، انواع صحنه و انواع طراحی صحنه، ارکان طراحی صحنه، اهمیت و نقش خطوط دید، نقاط مختلف صحنه از نظر اهمیت، نشانه‌های نمایشی در نقشه‌کشی طراحی صحنه، اصول ترکیب‌بندی طراحی صحنه و چگونگی ساخت ماکت و قطعات دکور و کاربرد طراحی صحنه در اجرای نمایش، آشنا می‌کند. این آشنایی برای کلیه هنرجویان رشته نمایش اعم از کسانی که در گرایش نمایشنامه‌نویسی، کارگردانی و یا طراحی صحنه را جهت ادامه تحصیل انتخاب خواهند کرد مفید و قابل استفاده خواهد بود. چاپ تصاویر و ترسیمات ارائه شده در هر فصل باعث فهم بهتر مطالب خواهد شد.

توصیه می‌شود هنرآموزان محترم به منظور فهم و درک بهتر هنرجویان از دستگاه اوپک برای توضیحات بیشتر عکس‌ها و ترسیمات کتاب استفاده کنند. بدینهی است استفاده از عکس‌ها و تصاویر منابع مختلف تئاتری و یا عکس‌های تهیه شده از نمایش‌های مرتبه با درس توفیقات بیشتری را در برخواهد داشت.

